

Coğrafyacıların Doğa Koruma Bağlamında Kariyer Olanakları

Career Opportunities for Geographers in Nature Conservation

ÖZ

Coğrafya, uluslararası anlamda istihdam alanı oldukça geniş bir meslek olmasına rağmen Türkiye’de gerekli ilgi ve önemi kazanamamıştır. İlgili problem doğrultusunda bu araştırmanın amacı, koruma alanları kapsamında çalışan/çalışabilecek olan coğrafyacıların durumunu saptamak, gerçekten ihtiyaç duyulan bir mesleğin önemi ve gerekliliğine dikkat çekmektir. Araştırmada, nitel araştırma tasarımıyla kullanılan bir veri toplama tekniği olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu doğrultuda Balıkesir Doğa Koruma ve Millî Parklar Şube Müdürlüğü’nde çalışan kişilerle görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler MAXQDA 2024 programında analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre 34 kod 4 alt tema altında, alt temalar ise 2 tema altında toplanmıştır. Araştırmanın ana temaları “empati ve doğa” ile “tekil ve kolektif etkileşim” şeklinde oluşturulmuştur. Kurumda coğrafyacıların istihdamına yönelik bir eğilimin olmadığı tespit edilmiştir. Doğa koruma faaliyetlerinde iyi yetişmiş coğrafyacıların çalışması ve çalıştırılması farklı ve bütüncül bir bakış açısı için oldukça gereklidir. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de doğa koruma faaliyetleri başta olmak üzere coğrafyanın önemsendiği ve coğrafyacıların öncelikli olduğu bir istihdam ve çalışma sistemi geliştirilmelidir. Çünkü “Coğrafyacı mesleği diye bir şey yoktur; daha ziyade coğrafyacıların yaptığı birçok meslek vardır”.

Anahtar Kelimeler: Doğa koruma, koruma alanı, coğrafya, coğrafyacı, istihdam

ABSTRACT

The geography profession, despite having a broad international employment scope, has not gained the necessary interest and importance in Türkiye. In line with this issue, the aim of this research is to determine the situation of geographers working or potentially able to work in protected areas and to highlight the importance and necessity of a truly needed profession. The semi-structured interview technique, which is a data collection technique used in qualitative research design, was employed in the research. In this context, interviews were conducted with people working at the Balıkesir Nature Conservation and National Parks Branch Directorate. The data obtained from the interviews were analyzed using MAXQDA 2024 software. According to the research findings, 34 codes were grouped under 4 sub-themes, which in turn were categorized into 2 main themes. The main themes were established as “empathy and nature” and “individual and collective interaction.” It was determined that there is no tendency for the employment of geographers in the institution. The employment of well-trained geographers in nature conservation activities is essential for a different and holistic perspective. Just as in developed countries, a system of employment and work that prioritizes geography and geographers, particularly in nature conservation activities, should be developed in Türkiye because “there is no such thing as geographer job; rather there are multiple jobs that geographers do.”

Keywords: Nature conservation, protected area, geography, geographer, employment

Hülya ORALEL¹

¹Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye

Oğuzhan ÖZKAN²

Alper UZUN²

²Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Balıkesir, Türkiye

Geliş Tarihi/Received 18.10.2024
Kabul Tarihi/Accepted 10.12.2024
Yayın Tarihi/Publication Date 30.12.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Hülya Oralel

E-mail: hulyaoralel@gmail.com

Cite this article as:

Oralel, H., Özkan, O., & Uzun, A. (2024). Career opportunities for geographers in nature conservation. *Eastern Geographical Review*, 29(52), 137-146.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Giriş

İlk insanın ne zaman ve dünyanın neresinde ortaya çıktığı tam olarak ifade edilemese bile, ortaya çıktığı andan itibaren çevresi ile kurduğu ilişkilerin yeme-içme ve barınma ihtiyaçlarını karşılamaya bağlantılı olduğu aşikârdır. Zaman içerisinde aklını kullanarak çevresiyle olan ilişkilerini kendi lehine döndürmeye çalışan insan, günümüze kadar çeşitli teknolojik gelişmeler ışığında doğaya karşı üstünlük yarışına girmiştir. Bilindiği gibi bu noktada alet yapımının keşfi, yerleşik hayata geçiş ve sanayi devrimi dönüm noktaları olmuştur. Adı geçen dönüm noktaları farklı seviyelerde olsa dahi insan ve doğa arasındaki ilişkinin kopmaya başladığı ana dönemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kopuş karşısında doğa, toplumların dikkatini çekmek için zaman zaman çeşitli uyarılarda da bulunmuştur. Bu uyarılar arasında doğal afetler, biyoçeşitliliğin kaybı, iklim değişikliği ile farklı tür ve içerikteki kirlilikler sayılabilir. Doğa; bir noktada hem kendi hem de insanlığın geleceği için doğanın korunması gerektiği hususunda uyarılarına günümüzde de devam etmektedir.

İnsanların eylemleri neticesinde doğa üzerinde meydana gelen değişim, doğanın kendini yenileme yeteneğinden dolayı başlangıçta dikkate alınmamıştır. Doğanın bu değişimlerden etkilenmeyeceği, tehditleri bertaraf edebileceği düşünülmüştür. İnsanların, doğal ortamlara ve kendi yaşadığı çevresine verdiği zararların farkına varabilmesi için uzun yıllar geçmiştir. Doğadaki tahribatlar hava, su, toprak üzerinde başlayarak bitki örtüsü ve çeşitli hayvan topluluklarının ortadan kaldırılmasıyla sonuçlanmıştır. Bu sorunlar, insanları ortak bir gelecek endişesiyle karşı karşıya bırakmıştır (Yalınkılıç & Yenilmez Arpa, 2005, s. 34). Böylelikle sürdürülebilir koruma ve faydalanma düşüncesi, doğa koruma kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Yücel & Babuş, 2005, s. 155). Doğal alanların korunmasıyla ilgili olarak 1872 yılında ilan edilen Yellowstone Millî Parkı, resmî anlamda sürecin ilk adımı olmuştur. Doğal alanlarla ilgili bu olumlu gelişmeye karşılık, insanın yaşamakta olduğu ortamdaki çevre sorunlarını küresel anlamda gündeme alması için aradan tam 100 yılın geçmesi beklenmiştir. Birleşmiş Milletler'in öncülüğünde 1972 yılında düzenlenen Stockholm Çevre Konferansı, çevre sorunlarının uluslararası anlamda tartışıldığı ilk konferans olmuştur. Aslında ilgili çevre sorunları kendisini etkilemeye başladığını fark ettiğinde, insanlar ilk kez bir araya gelme ihtiyacı hissetmiştir. Bu noktada insanların doğa/çevre merkezli mi ben merkezli mi hareket ettiği ayrı bir tartışma konusudur.

Bu gelişmelerden sonra insanlık, doğayla olan ilişkisini gündemine almış, doğal alanları korumak, bozulan alanları geri kazanmak için çeşitli girişimlerde bulunmaya başlamış ve doğa koruma kavramını ortaya çıkarmıştır (Yeşil, 2016). Doğa koruma, doğallığı kısmen bozulmamış alanlardaki biyoçeşitliliği ve kültürel çeşitliliği koruyarak gelecek kuşaklara aktarabilmek için alınması gerekli olan hukuki, teknik, sosyal ve idari düzenlemelerdir (Arı, 2019, s. 152; Brechin, Wilhusen, Fortwangler & West, 2003; Di Minin & Toivonen, 2015; Kurdoğlu, 2007). Küresel anlamda ilk çevre birliği olarak 1948 yılında kurulmuş olan Uluslararası Doğa Koruma Birliği'nin (IUCN) koruma alanı tanımı ise "biyolojik çeşitliliğin ve doğa ile ilişkili kültürel kaynakların korunması ve sürdürülmesi için özellikle ayrılmış, yasal veya diğer etkili yollarla yönetilen kara ve/veya deniz alanıdır" şeklindedir (Wild & McLeod, 2008, s. 11). Korunan alanın bir başka tanımı ise "açıkça tanımlanmış coğrafi bir alanda; doğanın, ilişkili ekosistem hizmetlerinin ve kültürel değerlerin uzun vadeli korunmasını sağlamak amacıyla yasal veya diğer etkili araçlarla yönetilmesidir" (Dudley & Stolton, 2016, s. 35). Doğa koruma ve koruma alanı tanımlarında benzer kavramlar, amaçlar ve çözüm araçları kullanıldığı görülmektedir.

Doğa koruma kavramı 1960-1970'li yıllarda popüler hâle gelmiş olmasına rağmen tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır. Günümüzden 2000 yıl öncesinde Roma'da meyve ağaçlarının sakınılması, 1343'te Almanya'da tarım alanları ve otlakların ağaçlandırma çalışmaları, İngiltere'de, 1250 yılında, bazı kuş türlerinin korunması vb. birçok uygulama doğa koruma anlayışının geçmişine yönelik bilgiler sunmaktadır (Ant & Stipproweit, 1985; Yücel & Babuş, 2005, s. 156). Ancak yukarıda ifade edildiği gibi modern anlamdaki ilk koruma faaliyeti ABD'de 1872 yılında ilan edilmiş olan Yellowstone Millî Parkı ile

başlamıştır. ABD'de başlayan modern koruma anlayışı kısa süre içerisinde yaygınlaşmaya başlamış ve dünyanın farklı ülkelerinde korunan alanlar ilan edilmeye başlanmıştır. Bu noktada üzerinde durulması gereken ülkelerin bu faaliyetleri yasal bir çerçevede oluşturmak için çeşitli düzenlemelere başvurmasıdır.

Türkiye'nin bu bağlamdaki yasal düzenleme süreci iç hukukuna göre iki aşamada gerçekleşmiştir. Ülkede modern anlamda ilan edilen ilk millî park 6831 sayılı ve 31/8/1956 tarihli Orman Kanunu bünyesindeki 25. maddeye istinaden (Orman Kanunu, 1956) 1958 yılında ilan edilmiş olan Yozgat Çamlığı Millî Parkı ilk aşamayı oluşturmuştur. İkinci aşama ise 9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı Millî Parklar Kanunu'dur. Bu kanun kapsamında ülkedeki korunan alanlar millîpark, tabiat parkı, tabiatı koruma alanı ve tabiat anıtı şeklinde dört kategoriye ayrılmıştır. Bu alanların yönetiminden Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesindeki Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü (DKMPGM) sorumlu olmuştur (Resmî Gazete, 2012). DKMPGM'nin başlıca sorumlulukları arasında millî parklar, tabiat anıtları, tabiat parkları, tabiat koruma alanları ve sulak alanların saptanması, muhafaza edilmesi, organizasyonu, geliştirilip düzenlenmesi ve tanıtımı gibi faaliyetler bulunmaktadır. Bu alanların yönetimi ve işletilmesinin yanı sıra, 9/8/1983 tarihli 2873 sayılı Millî Parklar Kanunu ile verilen görevlerin yerine getirilmesi de kurumun temel işlevlerindedir. Ayrıca, yaban hayatı ve kara av kaynaklarıyla birlikte orman içi su kaynakları, dereler, göller, göletler ve sulak alanların korunması ve geliştirilmesi, kara avcılığının düzenlenmesi bu görevlerin bir parçasıdır (Resmî Gazete, 2012).

Kurumun temel görevleri doğrultusunda, av kaynaklarının işletilmesi ve denetlenmesine yönelik etüt, envanter, planlama, projelendirme, uygulama ve izleme faaliyetleri gerçekleştirilmekte ya da bu çalışmalar dış kaynaklarla yaptırılmaktadır. Aynı zamanda, kara avcılığına ilişkin düzenlemeleri içeren mevzuatın uygulanmasını sağlamak, uluslararası koruma anlaşmaları çerçevesinde belirlenen bölgelerdeki koruma ve kullanma koşullarını belirlemek de DKMPGM'nin vazifelerindedir. Uluslararası sözleşmeler doğrultusunda koruma altına alınan bitki ve hayvan türlerini muhafaza etmek için gerekli tedbirleri almak ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yapmak da kurumun sorumlulukları arasındadır. (Resmî Gazete, 2012). DKMPGM bünyesinde 15 adet bölge müdürlüğü faaliyet yürütmektedir. Balıkesir Doğa Koruma ve Millî Parklar Şube Müdürlüğü (BDKMPŞB) ise 2. Bölge Müdürlüğü bünyesinde yer almaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2024).

Bilim dalları; farklı perspektiflerden ve hedeflerden yola çıkarak çeşitli araştırma yöntemlerini kullanarak elde ettikleri çeşitli verileri, kendi bilimsel disiplinleri kapsamında analiz eder ve sunar. Coğrafya; insan ve doğa etkileşimini kendine has yöntemleri ve sahip olduğu çeşitli alt dalları aracılığıyla inceleyen bir bilim dalıdır (Özçağlar, 2003). Kesin sınırları olan bir kavram olmaktan ziyade, coğrafya pek çok kişi tarafından farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Elibüyük (1997, s. 110) "birbirinden farklı doğal beşeri, ekonomik, tarihi ve sosyal ortam ve olgulardan kaynaklanan karmaşık sorunları, kendi ilke ve yöntemlerine uygun olarak araştırıp, özellikle insan ve onun yaşama alanı olan doğal

ortamı esas alarak çözümler sunmak” şeklinde coğrafyayı tanımlamıştır. Arı’ya (2022, s. 106) göre ise çevremizde meydana gelen değişimleri birbiri ile bağdaştıran, bu değişimler arasındaki ilişkileri anlamamızı sağlayan, düşünce ve kararlarımızı derinlemesine bir perspektifle bilgiye dayandıran bilimdir. Mekânı ve mekânla ilişkili süreçleri inceleyen bir bilim dalı olarak önem arz etmektedir (Koçman, 1999, s. 3). Coğrafyanın farklı tanımları olmasına karşılık, bu tanımların ortak öznelere insan ve mekân oluşturmaktadır.

Türkiye’deki üniversitelerde mekânı tanıyan, bilen ve mekânsal sorunlara çözüm üreten yeryüzünün rehberlerini yetiştirmek üzere coğrafya bölümleri hâlihazırda faaliyette bulunmaktadır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) verilerine göre Türkiye’de toplamda bulunan 208 üniversiteden 48’inde coğrafya bölümü vardır (YÖK, 2024). Coğrafya bölümünü tercih eden öğrencilerden, 4 yıllık yoğun bir lisans programının ardından; kültürel ve doğal çevreler arasındaki karşılıklı ilişkileri çözümlenme, mekânsal ilişkilerin önemini değişik ölçeklerde kavrayabilme, bölgelerin ve yerlerin çeşitliliğini ve karşılıklı bağlılığını anlayabilme, farklı disiplinlerin yaklaşım ve bilgilerini coğrafi bağlamda kullanabilme, coğrafi ve ilgili disiplin kavramlarını özümseme, coğrafi terminolojiyi kullanabilme, coğrafi bilgiyi toplama, karşılaştırma, analiz etme, çözüm üretme ve sunma gibi birçok beceriye sahip olmaları beklenmektedir (Balıkesir Üniversitesi, 2024; Canterbury Üniversitesi, 2024). Öğrenciler, bölümlerin mezuniyet koşullarını sağladıktan sonra “Coğrafya Bölümü Mezunu” ünvanını alırlar. Mezun olan öğrenciler modern coğrafya bilimi ile ilgili bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip olarak ülkenin nitelikli insan kaynağını oluştururlar (Yücel, 2021, s. 24). Bu yeterliliklerle donatılarak mezun olan kişiler kamu veya özel sektördeki birçok sektörde çalışabilir. Pedagojik formasyon alarak öğretmenlik hakkı elde edebilirler. Coğrafya, birçok alanda yardımcı olan bir disiplindir; coğrafyacı analitik ve değerlendirme becerilerini çeşitli alanlarda kullanabilir. Coğrafya mezunları, arazi planlama ve yönetimi gibi alanlarda daima avantajlı bir konumdadır (Miles, 2008); toplumsal ve çevresel sorunları incelerken çeşitli bakış açılarını değerlendirme konusunda yeteneklidir ve bu da istihdam edilebilirliklerini artırmaktadır (Rooney ve ark., 2006, s. 135).

Türkiye’ye benzer şekilde dünyanın farklı ülkelerindeki coğrafya bölümü mezunlarının istihdam alanlarına bakıldığında; mezunların çok farklı sektörlerde istihdam imkanına sahip oldukları söylenebilir. Briggs (1988), coğrafya bölümünden mezun olmaya dikkat çekmekte ve coğrafya diplomasının mezunlarını kısıtlamak yerine, farklı fırsatları değerlendirmelerine olanak tanıdığını belirtmektedir. Araştırmacı, coğrafyacıların bu başarısında çok yönlü becerilerinin ve farklı veri kaynaklarıyla çalışma deneyimlerinin önemli rol oynadığını belirtmiştir (Briggs, 1988, s. 140). Benzer şekilde Lawton da (1980, s. 236) coğrafya eğitiminin çok yönlü ve geniş kapsamlı olduğunu belirtmekte; coğrafyacıların problemleri tanımlama ve çözmeye, ilgili problemle alakalı farklı tekniklerle veri toplama ve analiz etme hususlarındaki yetkinliklerine vurgu yaparak birçok mesleki sorumluluk gerektiren pozisyonlarda görev alabileceklerini ifade etmektedir. Günümüzden 44 yıl önceki çalışmasında Lawton coğrafyacılar için mevcut iş fırsatlarını “eğitim ve araştırma, planlama, çevresel araştırma ve yönetim, idari işler, ticaret ve

sanayi alanları çerçevesinde açıklamıştır (Lawton, 1980, s. 238-242). Birçok coğrafyacı dünyanın hızla değiştiğinin bilincindedir ve toplumun taleplerinin ve ihtiyaçlarının farkındadır (Rooney ve ark., 2006, s. 135).

Doğa koruma faaliyetlerinde çalışabilecek olan coğrafyacılar koruma kategorisi içerisine alınacak yerlerin tespit edilmesi, tescil edilip, korunması, iyileştirilmesi ve işletilmesinde etkin rol oynayabilecek kişilerdir. Coğrafyacıların bütüncül bir bakış açısına sahip olması bu noktada etkilidir. Coğrafya, insan ve mekân arasındaki karşılıklı ilişkiye odaklanarak bunları belirli ilkeler ışığında açıklamaya çalışırken, doğa korumanın da temelinde mekân-insan ve ilişki yatmaktadır. Coğrafyanın amacı sürekli değişimin kaçınılmaz olduğu doğal ortamı anlamak, meydana gelen sorunlara çözümler sunarak onu gelecek nesillere aktarmaktır. Koçman’a (1999) göre coğrafya biliminin amacı, insan faaliyetleri ile doğal çevre unsurları arasındaki ilişkileri saptayarak, doğal süreçlerle toplumsal olguları belirli yaklaşımlarla incelemektir. Çeşitli arazi kalıplarının yine coğrafyacılar tarafından bilinmesi onları bir adım daha ön plana çıkartmaktadır. Aslında coğrafya çoğu bilim dalından faydalanarak farklı birçok bilgiyi bünyesine kazandırmış bir disiplindir. İlgilendiği alanlar bakımından birçok bilim dalının verilerine ihtiyaç duyarak faaliyetler yürütmektedir. Tarih, biyoloji, matematik, sosyoloji, antropoloji, zooloji gibi birçok bilim dalından ve alanından faydalanan disiplinlerarası bir çalışma ortaya koymaktadır. Baerwald (2010) da, coğrafya biliminin çeşitli disiplinlerle etkileşimde bulunduğunu, böylece disiplinlerarası yaklaşımın coğrafya bilimine zenginlik kattığını ve bu bilim dalına daha geniş bir perspektif sunduğunu ifade ederek; bu bakış açısının coğrafyacıların kariyer fırsatlarını (şehir planlama, çevre yönetimi gibi) arttırdığını ifade etmektedir.

Doğa koruma faaliyetlerinde coğrafyacıların rolü incelendiğinde; insan ve doğal çevresi arasındaki etkileşimlere odaklanan çevresel coğrafya kapsamında ele alınabilir. İnsan faaliyetleriyle birlikte doğal ortamlarda ortaya çıkan çevresel tehditler, çevresel coğrafyacıların ilgi alanına girmektedir. Çevresel coğrafyacılar; korunan alan korucusu, çevresel politika uzmanı, çevresel araştırmacı ve koruma uzmanı olarak (Boehm & Peters, 2008, s. 1) doğa korumayla bağlantılı iş alanlarında çalışabilirler. Teksas Eyalet Üniversitesi’nin coğrafya bölümünden mezun olanların çevresel coğrafya kapsamındaki istihdamları göz önüne alındığında, genellikle Teksas eyaleti sınırları içerisinde kamu ve özel sektörde olmak üzere şu alanlar ön plana çıkmaktadır: Su kaynakları, yaban hayatı uzmanı, çevre koruma uzmanı, su kaynakları ve coğrafi bilgi sistemleri (GIS) uzmanı, katı atık planlayıcısı, çevresel uzman, doğal kaynaklar uzmanı, su kalitesi denetçisi, atık programı uzmanı, havza koruma ve gelişim inceleme departmanı, nehir izleme ağı, çevresel eğitim, çevresel koordinatör, çevresel planlama yöneticisi, çevre ve gelişim planlamacısı gibi doğa ve çevreyle ilgili çok farklı işler yaptıkları görülmektedir (Boehm & Peters, 2008, s. 1-16). Bu örneklerle dünyanın farklı ülkelerinde de rastlanmaktadır. Örneğin Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti’nin 1996 yılındaki Çevre ve Doğa Koruma Yasası incelendiğinde, çevre ve doğa koruma konusunda bir ana cumhuriyet müfettişi başkanlığında kurulacak olan Denetleme Kurulu’nda görev alacak diğer müfettişlerin

mesleklerine ilişkin bilgiler şu şekildedir: Su kirliliğine karşı koruma müfettişi olarak kimya mühendisi, teknoloji mühendisi, madencilik mühendisi, coğrafyacı, iş sağlığı ve güvenliği mühendisi, inşaat mühendisi, biyolog veya doktor; toprak kirliliğine ve erozyona karşı koruma müfettişi olarak tarım mühendisi, ormancılık mühendisi, coğrafyacı, biyolog veya çevre mühendisi; özellikle koruma altındaki doğa parçaları ve varlıklarının korunması müfettişi olarak mimar, biyolog, coğrafyacı, ormancılık mühendisi, tarım mühendisi veya çevre mühendisinin istihdam edilebileceği belirtilmektedir (Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti, 1996, s. 9). Yine Yeni Zelanda'daki Canterbury Üniversitesi, coğrafya mezunlarının doğal ve beşeri çevre odaklı eğitimleri kapsamında farklı kariyer seçenekleri olduğunu belirtmektedir (Canterbury Üniversitesi, 2024). Üniversite, jeoteknik, çevre, planlama ve risk yönetimi, beşeri coğrafya, araştırma ve veri olmak üzere 6 başlık altında coğrafya mezunlarının istihdam edilebileceği alanları belirtmiştir. Korunan alanlarla bağlantılı olduğu için bunlardan "çevre" başlığı incelendiğinde; mezunların çevre bilimcisi, sürdürülebilirlik danışmanı, kıyı/deniz bilimcisi, kaynak yönetimi planlayıcısı, kaynak görevlisi, çevre ve kalite koordinatörü ve iklim danışmanı olarak kariyer planlarını yapabilecekleri belirtilmektedir (Canterbury Üniversitesi, 2024).

Hindistan'daki coğrafya bölümlerinin tanıtımları için hazırlanan broşürde coğrafyacılar için iş fırsatları açıklandıktan sonra istihdam edilecek kurumlar arasında silahlı kuvvetler, sivil toplum kuruluşları, çevre danışmanlık ofisleri, çevre koruma ajansları, bilgi sistemleri kuruluşları, yerel yönetimler, savunma bakanlığı, şirketler ve uluslararası örgütler gösterilmiştir.

İngiltere'deki Kraliyet Coğrafya Topluluğu ise "Coğrafyayla İlgili Kariyerler"i 8 başlık altında açıklamıştır. Bu başlıklardan biri olan çevre ve sürdürülebilirlik başlığı altında coğrafyacıların, çevresel problemlerin nedenlerine, sonuçlarına ve çözümlerine ilişkin katkı sağlayacağı belirtilmekte ve çevreyle ilgili projeleri denetleme ve yönetme yeteneğine sahip oldukları belirtilmektedir. Bu bağlamda coğrafyacılar için popüler olan çevre ve sürdürülebilirlik işleri çevre kampanyası organizatörü, kirlilik analisti, orman yöneticisi, çevre, gıda ve kırsal işler bakanlığında kamu görevlisi, çevre sağlığı görevlisi, koruma alanı çalışanı, geri dönüşüm görevlisi, özel koruma alanı bekçisi, çevre danışmanı, şirketler için çevresel etki görevlisi şeklinde sıralanmıştır (Royal Geographical Society, 2024).

Doğanın korunması, çevre bilincinin geliştirilmesi ve çevre sorunlarına duyarlı olunması hususlarında coğrafya biliminin ve coğrafya eğitiminin önemi aşikârdır (Kaya, 2013, s. 23). Fakat günümüzde coğrafya, istihdam alanı oldukça geniş bir meslek olmasına rağmen Türkiye'de gerekli ilgi ve önemi kazanamamıştır. Bu problem doğrultusunda bu araştırmanın amacı, Balıkesir Doğa Koruma ve Millî Parklar Şube Müdürlüğü bünyesinde çalışan/çalışabilecek olan coğrafyacıların durumunu saptamak, gerçekten ihtiyaç duyulan bir mesleğin önemi ve gerekliliğine dikkat çekmektir.

Yöntem

Çalışmada, nitel araştırma tasarımında kullanılan bir veri toplama tekniği olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli avantaj, görüşmenin önceden belirlenmiş bir plan doğrultusunda yapılmasıyla daha sistematik ve kıyaslanabilir veriler elde edilmesidir (Yıldırım & Şimşek, 1999, s. 547).

Oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu, katılımcılardan yüz yüze ayrıntılı yanıtlar alınarak, araştırma konusunun derinlemesine incelenmesini ve detaylı bir analiz yapılmasını sağlamaktadır (Tekin & Tekin, 2006). Böylece araştırmacı istediği sağlıklı sonuçlara, verilere daha kolay erişebilmektedir. Yine konu kapsamında coğrafya bilimi ve coğrafyacıların önemine ilişkin literatürde çeşitli tezler ve makaleler incelenmiştir.

Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirliği artırabilmek için dört önemli unsura ihtiyaç duyulmaktadır: Bunlar; *inandırıcılık (iç geçerlilik)*, *aktarılabirlik (dış geçerlilik)*, *tutarlılık (iç güvenilirlik)* ve *doğrulanabilirlik (dış güvenilirlik)* (Arslan, 2022, s. 397). Çalışma kapsamında bu unsurlar göz önünde bulundurulmuştur. Öncelikle, çalışmada inandırıcılığı sağlamak adına ilgili araştırma soruları için bir pilot çalışma gerçekleştirilmiştir (Ravitch & Carl, 2019). Pilot görüşme, istenilen amaca uygun soruların incelenip yeniden düzenlenmesini sağlamıştır. Ayrıca doğa koruma faaliyetlerinde uzman olan üç akademisyenin veri toplama ve veri analizleri sürecinde araştırmanın seyrine katkı sağlayacak görüşlerine başvurulmuştur (Miles & Jozefowicz-Simbeni, 2010, s. 737). Yine çalışma kapsamında sorular, ilgili kişilere sorulduğunda bazı katılımcıların birbirlerinin cevaplarını destekler açıklamaları olmuştur. Bazı yerlerde bir katılımcının verdiği cevapları diğer katılımcı örneklendirerek değerlendirmelere çeşitlilik katılmıştır.

Geçerliliği sağlama araçlarından birisi de aktarılabirliktir. Bu hususta çalışmaya konu olan yer ve alan ile ilgili genel özellikler, görev, vizyon ve misyonundan genişçe bahsedilmiştir. Buna ek olarak, çalışmaya hizmet edecek en doğru ve güvenilir verilerin oluşturulması ve aktarılması için amaçlı örneklem tercih edilmiştir. Görüşmelerin yapıldığı süreç boyunca sürecin doğru aktarılabilmesi için önemli ve çarpıcı notlar alınmıştır. Alınan notlar, belirtilen önemli ifadeler, çalışmanın hazırlandığı aşamalarda gerekli kodlar, temalar ve alt temalar olarak ortaya çıkmıştır (Erlandson ve ark., 1993, s.143; Janesick, 2014, s. 307; Lincoln & Guba, 1985, s. 327; Matteson, 2021, s.121).

Nitel araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini artırmanın bir diğer yolu ise, çalışmanın tutarlı olmasıdır. Bunun için görüşmelerin başlangıcından itibaren görüşmelerin günü gününe not alınması söz konusudur. Böylelikle, katılımcıların yaklaşımları ile değerlendirmelerine dair, araştırmacıların fikir ve duygularının bellekte tutulması hedeflenmiştir. Ayrıca konuya istinaden verilen cevapların, ortaya çıkan fikirlerin ve duyguların tarafsız bir şekilde yorumlanması da önemsenmiştir. Verilerin analizine katkı sağlayan kodlar, temalar ve alt temaların arasındaki tutarlılığının ölçülmesi adına, daha önce bahsedilen doğa koruma alanındaki akademisyenlerin görüşme metinlerini araştırmacılar tarafından bağımsız olarak yeniden analiz etmesi sağlanmıştır. Bu

doğrultuda, akademisyenlerin oluşturduğu kod, alt tema ve temanın araştırmacıların elde ettikleriyle benzerlik taşıdığı anlaşılmaktadır (Creswell, 2016, s. 576).

Çalışmada nesnellik ve doğrulanabilirlik, araştırmanın amacı, konusu ve kavramsal çerçeve doğrultusunda verilerin analiz edilmesine gerekli özen gösterilerek sağlanmıştır. Bulgular kısmında öznel yargılardan ziyade araştırmanın amacına hizmet edecek ifadeler kullanılmıştır. Katılımcıların görüşlerinden ortaya çıkan sonuçlar açık, şeffaf bir şekilde metne aktarılmıştır. Ayrıca, araştırma bulgularında belirtilen hususların desteklenmesi için sıklıkla katılımcıların ifadeleri alıntılanmıştır (Arslan, 2021, s. 71-72; Lincoln & Guba, 1985, s. 324).

Araştırmada yer alan katılımcıların ifadeleri bilimsel etik kuralları çerçevesinde, isimleri ve temsil ettikleri birimler belirtilmeden sadece kodlar verilerek kullanılmıştır. BDKMPŞB ile gerçekleştirilen görüşmelerin analizinin temelini kodlar, alt temalar ve temalar oluşturmaktadır. Bu doğrultuda oluşturulan 34 kod 4 alt tema altında, alt temalar ise 2 tema altında toplanmıştır. Tablo 1, yapılan görüşmelerin analizinde kullanılan kodlar, alt temalar ve temaları yansıtmaktadır.

Çalışmada elde edilen veriler, MAXQDA 2024 programı ile analiz edilmiştir. MAXQDA 2024 programı, özellikle görüşmelerin analizinde tercih edilen ve kısa sürelerde yoğun analizlere imkân sağlayan bir platformdur (Kuckartz & Rädiker, 2019). Bu programa kodlar girilerek, kodların görüşmelere göre toplam sayısı hesaplanmış ve araştırmanın amacına uygun olan çarpıcı kod ilişkileri şekillerle gösterilmiştir.

Araştırma, görüşme odaklı nitel bir çalışma olduğu için etik kurul izni gerektirmektedir. Bu bağlamda Balıkesir Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 04.10.2024 tarihli ve 2024/09 sayılı toplantısında bilimsel etik kurul onay belgesi alınmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında katılımcı onamı alınmıştır.

Bulgular

Tekil ve Kolektif Etkileşim

Kurumsal Mekanizma

Araştırmaya katılanların cinsiyet bazında eşit sayıda olduğu görülmektedir (3 kadın 3 erkek). Bu eşitlik, görüşmelerin tek taraflı değil çok yönlü olmasına imkan tanımıştır. Katılımcıların yaş aralığı ise 33-40 arasındadır. Katılımcılardan ikisi 40, ikisi 34, biri 37, biri 33 yaşındadır (Tablo 2).

Katılımcıların lisans mezuniyet alanları göz önüne alındığında, bir kişinin lisans mezuniyet alanını belirtmediği, bununla birlikte kurumda koruma alanlarının muhafazasında yetkili olduğu anlaşılmaktadır. Kalan 5 kişiden 2'si veteriner, 1'i sosyolog, 1'i çevre mühendisi ve 1'i orman mühendisidir.

BDKMPŞM'deki toplam personel sayısına ve lisans alanlarına ilişkin de bilgiler alınmıştır. Bu kapsamda bir katılımcının yanıtı şöyledir:

Araştırmacı: "Kurumunuzda çalışan kaç kişi mevcuttur ve lisans mezuniyet alanları nelerdir?"

K1: "Bünyemizde çalışan sayısı toplam 62. Lisans mezuniyet durumları ise şöyle: Orman mühendisi, kimya mühendisi, çevre mühendisi, biyoloji, veterinerlik, orman muhafaza memuru." (34, Erkek)

Kurumdaki personel sayısı ve personellerin çeşitliliği hakkında katılımcıların kayda değer yanıtları mevcuttur. İki katılımcı bu anlamda bir yeterlilikten bahsetse de geliştirilebilecek yönler olduğunu ikrar etmektedirler. Katılımcıların yorumları şu biçimdedir:

"Şu an için yeterli fakat bu daha da genişletilebilir. Bizim için çeşitlilik her zaman önemlidir. Personel çeşitliliği demek eş güdüm ve iş birliği demektir. Böylece hizmet genişler." (K1, 34, Erkek)

"Şu an yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum. Genel olarak alanlarımız orman ve çevre ile alakalı o yüzden. Fakat ne kadar çok farklı branşlardan personel olursa bizim için her zaman daha iyi." (K5, 40, Kadın)

Katılımcıların altını çizdikleri bir başka husus da kurumdaki personel atamalarıdır. Buna yönelik olarak bir katılımcı, kendilerinin personel atamalarında herhangi bir görüşleri olmadığını belirtmiştir. Temsilci durumu şöyle yorumlamıştır:

"Personel alımlarımız bakanlıklar tarafından gerçekleştiriliyor bu yüzden bizlerin pek bir müdahalesi olmuyor. Bakanlık hangi alanlarda ihtiyacımız varsa ona göre bir atama yapıyor." (K1, 34, Erkek)

37 yaşındaki bir katılımcı ise personel eksikliğini yanı sıra başka alanlarda da yetersizliklere vurgu yapmıştır. Katılımcının ifadeleri şu biçimdedir:

"Burada kesinlikle bu alanların dışında çok ciddi bir teknik personel eksikliği var. Taşra yapılanması oldukça eksik ve zayıf. Ben veteriner hekim olarak masa başında iş yapıyorum. Araç, klinik eksikliği gibi birçok eksiklikimiz var. Bunların da ekonomik sebeplerden olduğu belirtiliyor." (K2, Erkek)

Kurum, katılımcıların gözünde çoğunlukla yeterli sayıda personel barındırsa da özellikle lisans mezuniyeti anlamında çeşitliliğin fayda getireceği kanısından söz edilebilir. Bu durum, katılımcılar için iş yükünün azalması ve vizyonun genişlemesi gibi farklı noktalarda kurumsal avantaj sağlayabilecektir. Dolayısıyla katılımcılar, mevcut durumdan memnun olsalar bile daha iyisinin yapılabileceğini de reddetmemektedirler.

Doğanın Dilinden Konuşmak

Adında doğa koruma geçen bir kurumun doğaya saygı duyması, doğayı tam anlamıyla koruması ve doğayla doğru iletişim kurması icap etmektedir. Bu anlamda, böyle bir misyona sahip bir oluşumun doğanın dilinden konuşması esastır. Bu doğrultuda katılımcılar, bağlı buldukları kurumun misyonuyla ilgili olarak bazı yanıtlar vermişlerdir. Burada en çok öne çıkan misyonun, kurum ismiyle uyumlu şekilde "doğayı korumak" olduğu anlaşılmaktadır. Temsilcilerden biri, konuyu yönetmelikler çerçevesinde ele alarak şu şekilde açıklamıştır:

Tablo 1.
Görüşmeler Sonucunda Ortaya Çıkan Kodlar, Alt Temalar ve Temalar

Temalar	Alt Temalar	Kodlar
Empati ve Doğa	Doğanın Dilinden Konuşmak	Doğayı korumak İnsandan uzak olmak Canlıları korumak Sürdürülebilir avcılık
	Görünmez Aktörler	Coğrafyacıların kuruma hiçbir zaman alınmaması Coğrafyacılar da “bizi alın” demiyor. Coğrafyacıların aktif katkısının olmaması Coğrafyacıların kurumla ilişkisi Coğrafyacıların belirli dönemlerde aktif olması Coğrafyacılarla çalışmanın faydalı olabilmesi Coğrafyacıların katkı alanları Coğrafyacı eksikliğinin hissedilmesi Coğrafyacıların getirdiği vizyon Coğrafyacıların potansiyel katkılarının hesaba katılmaması Coğrafyacı eksikliğinin hissedilmemesi
Tekil ve Kolektif Etkileşim	Kurumsal Mekanizma	Kurumdaki çalışan sayısı Personel lisans bölümleri “Kişiler yeterli ama arttırılabilir.” Çalışanların nitelik çeşitliliğinin önemi “Personel alımında söz hakkımız yok.” İhtiyaca göre yapılan atama Kurumda sadece mesleki eğitim verilmesi Personel yetersizliği Kurumda personel dışındaki eksiklikler Eğitime her personelin katılmaması Kurumdaki denetleme mekanizması Personelin inisiyatif almaması
	Kurumlar Arası Sinerji	Coğrafyacılar dışında diğer üniversitelerdeki akademisyenlerle iş birliği İş birliği yaparken kişisel ilişkilerin ön plana çıkması İş birliği talebinin üniversitelerden gelmesi STK’larla olumlu ilişkiler Belediyelerle iş birliği Kurumlar arası iş birliği yapmak Doğa korumada belediyelerin önemi

Tablo 2.
Katılımcılara Çalışma Kapsamında Verilen Kodlar ile Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Katılımcı Sırası	Katılımcı Kod Numarası	Cinsiyet	Yaş	Kurumdaki Statüsü
1	K1	Erkek	34	Yetkili
2	K2	Erkek	37	Veteriner
3	K3	Kadın	34	Veteriner
4	K4	Kadın	40	Sosyolog/ İdari işler
5	K5	Kadın	40	Çevre Mühendisi
6	K6	Erkek	33	Orman Mühendisi/ Milli parklar şefi

“Temel amaç doğanın korunması, korunan alanlarımıza karşı sorumlulukların geliştirilmesi, av yaban hayatının korunması ve yönetilmesi, 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu bünyesinde sokak hayvanlarını koruma, sulak alanların belirlenmesi, tespiti, endemik türlerin ve alanların belirlenip korunmasına yönelik politikaların belirlenmesidir.” (K5, 40, Kadın).

37 yaşındaki bir katılımcı ise “sürdürülebilir avcılık” kavramını öne sürmüştür. Temsilcinin değerlendirmeleri aşağıdaki gibidir:

“Amacımız genel olarak doğayı korumak diyebiliriz. Sürdürülebilir

avcılık faaliyetleri, bu faaliyetleri yaparken doğaya saygı duyularak yapılması. Aynı zamanda avcılık faaliyetlerinin yasal boyutunu oluşturmak. Online veri tabanı sistemine entegre etmek. Kontrollü bir avcılık. Kısacası biz bu soruya koruma ve kontrol diyebiliriz.” (K2, Erkek)

Bir başka temsilci, kurumsal misyonu doğayı korumak olarak açıklarken insandan uzaklığın önemine de değinmiştir. Katılımcının görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Burada temel amacımız doğanın korunmasıdır. Bu alanları insan etkisinden olabildiğince uzakta tutarak korumak, yaban hayatını

korumak gelişimine katkıda bulunmak.” (K1, 34, Erkek)

İki temsilci ise bağlı buldukları kurumun amacına yönelik olarak çok farklı bir noktanın altını çizmişlerdir. Temsilcilerin ortak cümleleri şu şekildedir:

“Burada temel amaç kurumlar arası koordinasyon sağlamaktır.” (K3, 34, Kadın ve K4, 40, Kadın)

Katılımcılar, kurumsal misyonla ilgili olarak çoğunlukla kendi alanlarını dâhil ederek yanıtlamışlardır. Katılımcıların tümü göz önüne alındığında ortak bir amaçtan söz etmek pek mümkün değildir. Zira, temsilcilerin büyük bir çoğunluğu doğayı ve içerisindeki canlıları korumaktan dem vururken iki kişinin kurumlar arasındaki eş güdümden bahsetmesi fazlasıyla ilgi çekicidir.

Görünmez Aktörler

Daha önce belirtildiği üzere hem doğa koruma hem de coğrafya, mekânla insan arasındaki ilişki temelinde şekillenmektedir. Doğaldır ki, coğrafyacıların doğa koruma faaliyetlerine katkı sağlama potansiyelleri söz konusudur. Bu katkılar, katılımcılarca coğrafyacılarla çalışmanın faydalı olabilmesi ile de fazlasıyla ilişkilendirilmiştir (Şekil 1). Katılımcılar, BDKMPŞM’de coğrafyacıların konumu ve potansiyel katkılarıyla ilgili noktalara da değinmişlerdir. Bu noktada bazı temsilciler, coğrafyacıların kurumlarına sağlayacağı vizyonu vurgulamakla birlikte, coğrafyacıların alım için kendilerine başvurmadıklarını belirterek aşağıdaki çarpıcı ifadeleri kullanmışlardır:

“Öncelik coğrafyacılar olmuyor ve ben şu ana kadar coğrafyacıların burada talepte bulduklarına şahit olmadım. Burada öncelik alımlar daha çok orman ve çevre mühendisleri olmaktadır.

Bir veteriner hekim olarak ben coğrafyacıların bu alanlarda kesinlikle çalışmaları gerektiğini ve olmaları gerektiğini düşünüyorum. Bizlerin böyle coğrafyacılar ihtiyacı var. Hele ki ben kesinlikle orman muhafaza memurlarının coğrafya eğitimi almaları gerektiğini düşünüyorum. Buradan giden ve şu an Susurluk Şefliğinde çalışan bir arkadaşımız var ve kendisi şu an coğrafya bölümünde eğitim almakta. Kendisinin korumaya olan bakışı bizlerden daha farklıydı. Böyle insanların kesinlikle bu alanlarda çalışması şart.” (K2, 37, Erkek)

Kod Sistemi	Coğrafyacıların katkı alanları	Coğrafyacılarla çalışmanın faydalı olabilmesi
Coğrafyacıların katkı alanları		5
Coğrafyacılarla çalışmanın faydalı olabilmesi	5	

Şekil 1. "Coğrafyacıların Katkı Alanları" ve "Coğrafyacılarla Çalışmanın Faydalı Olabilmesi" Kodları Arasındaki İlişkiyi Ortaya Koyan Kod İlişkileri Tarayıcısı.

Kurumlar Arası Sinerji

Her kurumda olduğu üzere, BDKMPŞM’de de gerek kurum içi gerekse kurum dışı ilişkilerin varlığı önem taşımaktadır. Bu ilişkilerin oluşturduğu sinerji sayesinde kurumsal faaliyetlerin niteliği ve niceliği değişebilmekte, vizyon ile misyon gelişimi sağlanabilmekte ve bilgi transferi gerçekleştirilebilmektedir.

“Öncelik coğrafyacılar olmuyor hatta ilk defa sizden böyle bir talep olduğunu görüyorum ve duyuyorum. Öncelik daha çok orman mühendisi ve veteriner hekim oluyor. Ben yetkili biri olsam mutlaka coğrafyacıyı alırdım. Mesela coğrafya sayısal ve sözel karışımı, toplayıcı bir alan olduğu için her şeyden biraz biraz içeriyor. Yani 3 tane maden mühendisi olacağına bir tane coğrafyacı olsun bana kısa öz bilgi versin yeter. Bana o alanda nasıl bir değer olduğunu bildirecektir. Bir orman mühendisi ve coğrafyacı benim elimi çok rahatlatır. Detaya indikçe daha uzman alanların görüşlerini de alırdım.”

Araştırmacı: “Coğrafyacıların doğa koruma alanında çalışmalarlarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?”

K5: “İllaki gerekli. Mesela biyoçeşitlilik ile ilgili bazı projelerimiz oluyor bu alanlarda olabilir. Aslında bugüne kadar hiç coğrafyacılarla ilgili bir düşüncem yoktu. Belki de bundan sonra daha dikkatli olacağım. İlk defa bu alandan bizimle görüşmeye gelen sizsiniz. Yani coğrafya bölümü için söyleyebilirim.” (40, Kadın)

Katılımcılar coğrafyacıların potansiyel katkılarını vurgulasalar dahi, kurumla coğrafyacılar arasında aktif bir çalışmanın olmadığını belirtmişlerdir. Bu hususta iki katılımcının görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Şu an için aktif bir şekilde coğrafyacılarla çalıştığımız alanlarımız yok. Sadece bazen bazı biyoçeşitlilik ihalelerinde coğrafyacıların içinde bulunduğu bir durum söz konusu olabiliyor.” (K1, 34, Erkek)

“Aktif için çalıştığımız bir alan yok, olmadı. 21 aydır DKMP bünyesindeyim. Ondan önce 11 sene orman teşkilatındaydım. Hiç görmedim.” (K6, 33, Erkek)

Katılımcılar, temelde coğrafyacıların muhtemel desteklerinin ve yardımlarının farkında olmalarına rağmen, BDKMPŞM’de bir coğrafyacının bile istihdam edilmiyor olması ve coğrafyacılarla herhangi bir dikkate değer çalışmalarının bulunmaması düşündürücüdür. Her ne kadar katılımcıların coğrafyacılarla ilgili görüşleri olumluysa da personel alımlarında bir etkilerinin olmaması ve alımlara karışamamaları önemli bir engeldir. Ayrıca coğrafyacıların hem bu konuda hem de birlikte çalışmalar yapma noktasında eksik kalmaları da bir başka büyük sorundur.

Katılımcılar bu açıdan, üniversitelerle, belediyelerle ve STK’larla yaptıkları iş birliklerini vurgulamışlardır. İki katılımcı bu ilişkilerde kişisel ilişkileri ön plana çıkarmış ve aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır:

“Özellikle biyoçeşitlilik konusunda Balıkesir Üniversitesi’ndeki hocalarımızla çalışmaktayız. Daha çok Balıkesir Üniversitesi’ni

tercih ediyoruz çünkü tanıdık simalar önemli olmaktadır. Ayrıca kendilerine ulaşmak daha kolay olmaktadır. Yakın olmak oldukça avantajlı ve kendileri de arazileri bilen gören çalışan insanlar oldukları için zorluk yaşamıyoruz. Mesela biyoloji bölümünden bir hocamız ile çalışmalar yapıyoruz. Bizden ziyade üniversite bizlere ulaşıyor, çalışma yapılması konusunda talepte bulunuyorlar. Bazı durumlarda uzmanlık alanı olmayan hallerde farklı üniversitelerden hocalarla da çalışıyoruz. Mesela Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nden bir hocayla sürüngenler konusunda iş birliğimiz oldu ve kendisi oldukça donanımlı, harikaydı. Yani burada hocalarımızın tutumları ve ilgileri oldukça fazla. Yine STK bazında da yoğun iş birliklerimiz var. Mesela Kaz Dağı Göknarı'nın korunması, yaban hayatının geliştirilmesi konusunda iş birliği içindeyiz." (K1, 34, Erkek)

"Burada çalışmalarımızın neredeyse %90'ı belediye iş birliğine dayanmaktadır. Üniversitemizden yine Veterinerlik Fakültesi'nden bir hoca ile çalışmalarımız oluyor. Ama kurumun yetersiz olması belediye iş birliğini arttırıyor." (K2, 37, Erkek)

Bir başka katılımcı ise belediye, üniversite ve STK'larla yaptıkları iş birliğinin altını çizmiştir. Katılımcı, STK'larla ilgili olumlu ifadeler de kullanarak şu değerlendirmeleri yapmıştır:

"Çalışmalarımızda iş birliklerimiz yoğun bir şekilde gerçekleşiyor. Öncelikli olarak sokak hayvanları konusunda belediyelerle, üniversitelerle sulak alanlar, biyolojik çeşitlilik, millî park, av yaban hayatı gibi birçok konuda iş birliklerimiz oluyor. STK'larla millî park ve sokak hayvanları çalışmalarımız oluyor. STK olarak da gayet aktif çalışıyorlar." (K5, 40, Kadın)

Kurumun coğrafyacılarla olmasa bile diğer bazı paydaşlarla aktif iş birliği içerisinde olduğu ve çeşitli çalışmalar yapıldığı, verilen yanıtlarla desteklenmiştir. Bu anlamda bir katılımcının iş birliğini kurumsal yetersizlikle ilişkilendirmesi çarpıcıdır.

Tartışma ve Sonuç

Bireylerin çevre farkındalığının ve bilincinin arttırılmasında coğrafya biliminin ve eğitiminin büyük bir rolü bulunmaktadır. Zira doğayı etkileyecek herhangi bir hatanın sonucunda kısa, orta veya uzun vadede dünya üzerindeki canlılar zarar görebilmektedir. Ayrıca toprak, su, hava kirliliği gibi sorunlar da kamu sağlığı ve doğal ortam üzerinde telafisi zor olan sorunlar doğurabilmektedir. Bu nedenle, doğayla iyi bir iletişim kurulması, doğaya saygı duyulması ve çevre bilincinin oluşturulması fazlasıyla önemlidir. Kaya'nın (2013, s. 23) da altını çizdiği üzere çevre eğitiminin verilmesi konusunda coğrafyacıların önemli bir payı bulunmaktadır.

Coğrafya, özellikle Türkiye'de, istihdam açısından hak ettiği öneme sahip değildir. Bununla birlikte, gelişmiş ülkelerde durumun tam tersi olduğu söylenebilir. Öyle ki söz konusu ülkelerde, istihdam açısından coğrafyaya işverenlerin büyük saygı duyduğu belirtilebilir. Coğrafya mezunları, çeşitli kariyer yollarını takip ederek en yüksek mezun istihdam oranlarından birini oluşturmaktadır. Çünkü coğrafyacılar farklı alanların bilgilerini bir araya getirip yeni bir ürün ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda "Coğrafyacı mesleği diye bir şeyin olmadığı; daha ziyade

coğrafyacıların yaptığı birçok meslek olduğu" (Royal Geography Society, 2024) ifadesi de bunu destekler mahiyettedir.

Gelişmiş ülkelerde kayda değer istihdam alanlarına sahip olan coğrafya gibi önemli bir bilimin ehemmiyetine vurgu yapmak adına, coğrafyayla doğrudan ilişkili doğa koruma konusunda faaliyet yürüten bir kurum olan BDKMPŞM'deki coğrafyacıların mevcut veya gelecekteki durumunun tespiti çalışmada ele alınmıştır. Doğanın sürdürülebilir bir koruma anlayışıyla geleceğe taşınması için oldukça gayret gösteren BDKMPŞM, bünyesinde birçok farklı branştan personelle çalışmalarını yürütmektedir. Maalesef bu branşlar arasında doğa koruma faaliyetlerinin ana malzemesini, mihenk taşı denilebilecek kısmını oluşturan coğrafyacıların göz ardı edildiği, çalışma doğrultusunda gerçekliğe kavuşturulmuştur.

Çalışma kapsamında görüşme yapılan personellerin ortak cevaplarının ise çok tatmin edici cevaplar olmadığı, doğa koruma bilinci konusunda da eksiklerinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Coğrafyacının yapması gereken işi bir başkasının yapması veya yapıyor gibi olması yetki karmaşası denebilecek büyük bir sorunu ortaya çıkarmaktadır. Bu yüzden coğrafyacıların bu alanlarda istihdamının düşünülmediği ve görünmez aktörler olarak bırakıldıkları söylenebilir.

Kurumda coğrafyacıların istihdamına yönelik bir eğilimin olmamasının yanı sıra maalesef coğrafyacıların da bu alanlarda çalışmaya dair bir talebi yoktur. Coğrafya biliminin çok köklü olduğu ve aslında bu alanda çalışanların da istekli olduğu fakat kendilerinin süreç dışında tutulduğu söylenebilir. Ciddi bir teknik ekip yetersizliğinin olumsuzluk yarattığı belirtilmiştir. Asıl iş birliklerinin daha çok üniversite, STK, ilgili kurum ve kuruluşlar olması gerekirken yine bu oranın neredeyse yarısından fazlasını belediyeler oluşturmuştur.

Doğa koruma faaliyetlerinde iyi yetişmiş coğrafyacıların çalışması ve çalıştırılması farklı ve bütüncül bir bakış açısı için oldukça gereklidir (Boehm & Peters, 2008, s. 1; Rooney ve ark., 2006, s. 135). Ayrıca ilgili kurumlarda coğrafyacıların istihdam edilmesi de fazlasıyla motive edici olacaktır. Yine doğa koruma ile ilgili faaliyet yürüten birçok kurum ve kuruluşun üniversitelerdeki coğrafya bölümleriyle iş birliği içerisinde çalışması çok önemlidir. Toplumdaki "hiçbir şey olamazsın gereksiz bir bölüm, dağı, ovayı okumayan adam da bilir" zihniyetinin derhal terk edilmesi ve doğanın, arazinin dilini anlayan, onlara kılavuzluk edecek kişilerin yine coğrafyacılar olduğu hatırlatılmalıdır. Katılımcıların algısı da bu yöndedir ve çoğunluğu coğrafyacıların kuruma farklı ve özgün bir bakış açısı getireceğini düşünmektedirler. Bu anlamda, coğrafyacıların görünürlüğünün sağlanması gereklidir. DKMPGM bünyesindeki istihdam durumunun tekrar gözden geçirilmesi ve bu alanlara coğrafyacıların da yerleştirilmesi için çalışmaların yapılması gerekmektedir. Yapılacak değişikliklerin de bünyelerindeki şubelere iletilmesi uygun olacaktır.

Günümüzde medeniyet seviyesine ulaşmış birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkenin temel felsefelerini oluşturan, "iş ehline verin" mantığı her mesleğin olduğu gibi coğrafyacıların da kendi alanlarında çalışmasını gerektirmektedir. Örneğin, birçok ABD

şirketi jeotermal enerji üretiminde, afet yönetimi konusunda, tarım ve gıda sektörü gibi birçok alanda önceliklerini coğrafyacılar tarafından kullanılmaktadır. Türkiye’de de doğa koruma faaliyetleri başta olmak üzere coğrafyanın önemsendiği ve coğrafyacının öncelikli olduğu bir istihdam ve çalışma sistemi geliştirilmelidir. Toplumun daha fazla uzmanlık gerektiren alanlarda, coğrafya ile ilgili bilgilere ihtiyaç duyduğu göz önüne alındığında, bu bilgiyi üretecek ve programlayacak kişilerin üniversitelerde eğitim alması önemlidir. Bu bağlamda, coğrafya bölümlerinin müfredatlarının ülke ve milletin ihtiyaçlarına uygun şekilde gözden geçirilmesi faydalı olacaktır. Aksi takdirde, bugün olduğu gibi coğrafyacılar tarafından yapılması gereken birçok görev, başkaları tarafından üstlenilmeye devam edecektir (Demirci, Sekin & Ünlü: 2002, s. 183).

Etik Komite Onayı: Bu araştırma için gerekli olan etik kurul onayı Balıkesir Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’ndan 04.10.2024 tarihli ve 2024/09 sayılı toplantısında alınmıştır.

Katılımcı Onamı: Katılımcılardan onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – A.U., H.O.; Tasarım – A.U., H.O., O.Ö.; Denetleme – A.U.; Kaynaklar – H.O., O.Ö., A. U; Veri Toplama ve/veya İşleme- H.O., O.Ö., A. U.; Analiz ve/veya Yorum- H.O., O. Ö., A. U.; Literatür Taraması- H.O., O. Ö., A. U.; Yazıyı Yazan- H.O., O. Ö., A. U.; Eleştirel İnceleme – A.U.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: The ethics committee approval required for this research was received from Balıkesir University Social and Human Sciences Research Ethics Committee at its meeting dated 04.10.2024 and numbered 2024/09.

Informed Consent: Consent was obtained from the participants.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept - A.U., H.O.; Design- A.U., H.O., O.Ö.; Supervision- A.U.; Resources- H.O., O. Ö., A. U; Data Collection and/or Processing- H.O., O. Ö., A. U; Analysis and/or Interpretation- H.O., O. Ö., A. U; Literature Search- H.O., O. Ö., A. U; Writing Manuscript- H.O., O. Ö., A. U; Critical Review- A.U.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Ant, H. A., & Stipproweit, A. (1985). Natur-und Umweltschutz-ein uraltes problem. *LÖFL- Mitteilungen*, 10(3), 24-26.
- Arı, Y. (2019). Nature conservation at Gönen Creek Delta Wetlands (Balıkesir): Water, culture and life. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 151-171. <https://doi.org/10.32003/iggei.570380>
- Arı, Y. (2022). Coğrafyanın tanımı, kapsamı ve neden coğrafya? R. Sever (Ed.), *Eğitimde coğrafya okuryazarlığı-I* içinde (ss. 89-108). Pegem Akademi.
- Arslan, E. (2021). *Turistik tüketimin kimlik inşasındaki rolü* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 395-407.

- Baerwald, T. J. (2010). Prospects for geography as an interdisciplinary discipline. *Annals of the Association of American Geographers*, 100(3), 493-501.
- Balıkesir Üniversitesi (2024, 5 Mayıs). Program yeterlilikleri. <https://obs.balikesir.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=01&curSunit=4958#>
- Boehm, R. G., & Peters, S. (2008). Careers/Jobs in geography: Business cards of department graduates. *San Marcos, TX: Grosvenor Center for Geographic Education*.
- Brechin, S. R., Fortwangler, C. L., Wilshusen, P. R., & West, P. C. (2003). *Contested nature: promoting international biodiversity with social justice in the twenty-first century*. Suny Press.
- Briggs, J. (1988). Jobs for geographers: Some hard evidence. *Geography*, 73(2), 137-140.
- Canterbury Üniversitesi, (2024, 6 Ekim). What can I do with a degree in geography. <https://www.canterbury.ac.nz/content/dam/uoc-main-site/documents/pdfs/c-brochures/study-options/careers/careers-kit-geography.pdf.coredownload.pdf>
- Creswell, J. W. (2016). 30 essential skills for the qualitative researcher. Sage Publications
- Demirci, A., Sekin, S., & Ünlü, M. (2002). Mesleki açıdan coğrafyanın önemi ve Türkiye’de kullanımı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 5, 171-185.
- Di Minin, E., & Toivonen, T. (2015). Global protected area expansion: Creating more than paper parks. *BioScience*, 65(7), 637-638. <http://dx.doi.org/10.1093/biosci/biv064>
- Dudley, N., & Stolton, S. (2016). Protected area diversity and potential for improvement. *Protected Areas: Are They Safeguarding Biodiversity?*, 34-48. <https://doi.org/10.1002/9781118338117.ch2>
- Elibüyük, M. (1997). Coğrafya’nın önemi, tanımı ve sınıflandırılması. *Türk kültürü araştırmaları Prof. Dr. Talip YÜCEL” e armağan. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yıl XXXIII/1, 2*, 105-130.
- Erlanson, D. A. Harris, E. L., Skipper, B. L., & Allen, S. D. (1993). *Doing naturalistic inquiry: A guide to methods*. Sage Publications.
- Janesick, V. J. (2014). Oral history interviewing: Issues and possibilities. *The Oxford handbook of qualitative research*, 300-314.
- Kaya, H. (2013). *Neden coğrafya? Neden coğrafya eğitimi?* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Koçman, A. (1999). Cumhuriyet döneminde yüksek öğretim kurumlarında coğrafya öğretimi ve sorunları. *Ege Coğrafya Dergisi*, 10(1), 1-14.
- Kuckartz, U., and Rädiker, S. (2019). *Analyzing qualitative data with MAXQDA*. Springer International Publishing.
- Kurdoğlu, O. (2007). Dünyada doğayı koruma hareketinin tarihsel gelişimi ve güncel boyutu. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8(1), 59-76. <http://ofd.artvin.edu.tr/download/article-file/25722>
- Lawton, R. (1980). Career opportunities for geographers. *Geography*, 65(3), 236-244.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. USA: Newberry Park.
- Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti (1996, December). Act on environment and nature protection and promotion. https://www.esiweb.org/pdf/macedonia_3-22%20-%20Environment.pdf
- Matteson, S. M. (2021). Chex MixTM data analysis activity. *College Teaching*, 69(3), 121-125.
- Miles, B. (2008). Jobs for Geographers. *Interaction*, 36(1), 20. <https://search.informit.org/doi/10.3316/ielapa.86538343767310>
- Miles, B. W., & Jozefowicz-Simbeni, D. M. H. (2010). Naturalistic inquiry. İçinde BA Thyer (Ed.), *The Handbook of social work research methods* (ss. 722-745). Sage Publications.

- Özçağlar, A. (2003). *Coğrafyaya giriş, sistematik, kavramlar, yöntemler*. Hilmi Usta Matbaacılık.
- Ravitch, S. M., & Carl, N. M. (2019). *Qualitative research: Bridging the conceptual, theoretical, and methodological*. Sage Publications.
- Resmî Gazete (1956, 8 Eylül). Orman Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6831.pdf>.
- Resmî Gazete (1983, 11 Ağustos). Millî Parklar Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2873&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Resmî Gazete (2012, 19 Temmuz). Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik (Sayı:28358). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/07/201207193.htm>
- Rooney, P., Kneale, P., Gambini, B., Keiffer, A., Vandrasek, B., & Gedye, S. (2006). Variations in international understandings of employability for geography. *Journal of Geography in Higher Education*, 30, 133–145. <https://doi.org/10.1080/03098260500499766>
- Royal Geography Society (2024, 6 Ekim). Choose a career with geography. <https://www.rgs.org/choose-geography/choose-a-career-with-geography>.
- Tarım ve Orman Bakanlığı (2024, 4 Mayıs). Balıkesir Şube Müdürlüğü. <https://bolge2.tarimorman.gov.tr/Menu/84/Balikesir-Sube-Mudurlugu>
- Tekin, H. H., & Tekin, H. (2006). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 101-116.
- Wild, R., & McLeod, C. (2008). Sacred natural sites: Guidelines for protected area managers. Switzerland: IUCN.
- Yalınkılıç, M.K., & Yenilmez Arpa, N. (2005). Türkiye'deki korunan alanlar ve ekoturizm. Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, Isparta. 33-36.
- Yeşil, M. (2016). Doğa koruma yaklaşımlarındaki değişimlerin dünyada ve Türkiye'deki tarihsel süreci. *Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology*, 4(10), 867-876. <http://dx.doi.org/10.24925/turjaf.v4i10.867-876.658>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yücel, A. (2021). *Türkiye'de coğrafya bölümlerinin genel durumu ve değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.
- Yücel, M., & Babuş, D. (2005). Doğa korumanın tarihçesi ve Türkiye'deki gelişmeler. *Doa Dergisi*, 11, 151-175.
- Yüksek Öğretim Program Atlası (2024, 27 Eylül). Coğrafya bölümü bulunan tüm üniversiteler. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=1003>